

L. Havlík mnohokrát aktivně reprezentoval českou historiografii na mezinárodních kongresech a symposiích u nás i v zahraničí (sjezdy a kongresy slavistů, balkanistů, archeologů, byzantologů, bulharistů ad.). Byl členem řady mezinárodních vědeckých organizací, např. Informačního střediska o pramenech k dějinám Balkánu a Středomoří (Centre internationale d'information sur les sources de l'histoire balcanique et méditerranéenne) se sídlem v Sofii, v roce 1986 byl zvolen za řádného člena Společnosti evropských historiků (Associazione degli storici europei) v Římě. Po dlouhá léta působil v redakční radě mezinárodního časopisu *Byzantionoslavica*. Za svou práci získal četná ocenění, zmiňme alespoň zlatou medaili sv. Metoděje od Bulharské akademie věd (1985) a stříbrnou medaili Františka Palackého Československé akademie věd za rozvoj historické vědy (1988).

Doc. Lubomír Havlík byl znám svým velikým zápalem pro obor a neobyčejnou pracovitostí a pílí. Rozsáhlým dílem o středověkých dějinách slovanských národů se nesmazatelně zapsal nejen do české, ale v pravém slova smyslu také do evropské historiografie¹. Opuštěné místo jeho badatelského zájmu nebude lehké zaplnit.

Ladislav Hladký

¹ Podrobnější rozbor činnosti a díla doc. L. Havlíka viz v článku Vladislava Štastného *Odešel významný český medievalista (Slovanský přehled 86/2000, s. 277–278)* a ve stati Jana Skutila *Obraz středověkých dějin slovanských národů a států včetně dějin Moravy* (In: *Moravský historický sborník*, Brno 1995, s. 15–83. Zde též bibliografie Havlíkových prací z let 1952–1995)

Zemřel RNDr. Zdeněk Klein

BREVE ENIM TEMPUS
AETATIS SATIS LONGUM
EST AD BENE
HONESTEQUE VIVENDUM

Dne 4. 9. 2000 podlehl těžké nemoci RNDr. Zdeněk Klein (nar. 13. 6. 1944), antropolog a etolog Psychiatrického centra v Praze Bohnicích.

Odešel vzdělaný, skromný a čestný člověk, který celý svůj nelehký život zasvětil práci, pravdě a mravním principům. Mezi svými přáteli, kolegy a studenty vymezil pojem lidské slušnosti. Jen někteří z nich věděli o životních zkušenostech, které formulovaly jeho pevné zásady a ovlivnily názory.

Za svůj společenský a politický postoj k událostem roku 1968 byl odsouzen a uvězněn na dva roky. V půlroční vyšetřovací vazbě byl podroben velkému nátlaku odhalit ostatní spolupracovníky, kteří se společně s ním zúčastnili protinormalizačních akcí. Všechna obvinění vzal na sebe, takže nebyl nalezen jediný důvod k postihu ostatních.

Po propuštění z vězení v roce 1974 pracoval jako dělník ve skladu a v Léčivech. Ke své profesi se mohl vrátit až v roce 1989. Ve volném čase se věnoval etologii, zaznamenal a vypracoval základní vzorce lidského chování a neverbální komunikace. Tyto odborné poznatky byly v letech 1993–1999 publikovány, podobně jako práce z oblasti dermatoglyfiky.

Dr. Klein vydal atlas sémantických gest a soupis termínů rodu *Homo* – „*Ecce Homo*“. Přednášel humánní etologii na 3. LF UK, PřF UK a IZV UK v rámci pregraduálního i postgraduálního studia. Pracoval s velkým elánem a nasazením, jako by chtěl sobě i ostatním nahradit

17 ztracených let. Stal se členem redakčních rad mnohých českých i zahraničních odborných časopisů a výkonným redaktorem časopisu „Psychiatrie“ a „Folia ethologica“.

Zdeněk byl obdivovatelem a znalcem díla Karla Čapka. K osudovému setkání s fejetony spisovatele došlo o vánocích 1973 ve vězení na Borech. Svůj literární talent a jasné uvažování podložené úctou k českému jazyku uplatnil po

návratu z vězení jako zakladatel a redaktor „Zpráv Společnosti bratří Čapků“, které byly později doplněny o „Documenta Capkiana“.

Dr. Klein byl vzácným člověkem s přirozenou autoritou a nekompromisním přístupem ke špatnosti a selhání lidského chování. Pro všechny, kteří si ho vážili a měli rádi, je jeho odchod nenahraditelnou ztrátou.

Božena Škvařilová

b. Zprávy z konferencí

Bogomilové – duchovní předchůdci renesance a reformace v Evropě.

Bulharské kulturní a informační středisko, Bratislava 7. – 8. června 2000

Bratislavské Bulharské kulturní a informační středisko po celou dobu své existence dokazuje, že i z minimálního množství prostředků a navzdory mnohým problémům technického rázu lze organizovat vědecké a kulturní akce nezanedbatelné hodnoty. Posledním příkladem takto vydařeného podniku byla červencová konference o bogomilech, na kterou se sjeli účastníci z pěti evropských i mimoevropských zemí.

Konferenci uvedl bulharský vyslanec v Bratislavě, doc. Jani Milčakov, který jako skutečný vědec i v takto protokolárně náročné funkci nalézá čas na další odborné bádání. Vlastní průběh konference byl nesen neobyčejně cenným

a v moderním vědeckém bádání stále nezbytnějším duchem interdisciplinarity, vědomím, že mnohdy i badatelé, jejichž práce s tématem konference souvisí jen okrajově, mohou k této důležité problematice, související s dějinami velké části evropských národů, přinést zajímavé a velmi neotřelé postřehy. Účastníci se tak setkávali se studii historickými a literárně-historickými, uměnovědnými, filozofickými i antropologickými, jejichž tematické prolnutí a vzájemně se doplňující charakter vytvořil atmosféru skutečného duchovního kvasu a v mnohém otevřel pro další výzkumy dosud zcela neznámé badatelské pole. Tento kvas, smím-li použít poetického přirovnání, přitom v mnohém připomínal duchovní střety a mnohostranné hledání spojené právě s tradicí středověkých balkánských bogomilů a s transmisí jejich myšlenek do dalších evropských zemí (albigenští, kataři, paulikiáni, dragovitská větev bogomilů ad.), kde vždy vytvořil významné etické a spirituální alternativy soudobé společnosti a její religiozité.